

Vaduguns-71

ZIEMEĻLATGALES LAIKRAKSTS

Piektdiena ● 2021. gada 5. marts

CENA tirdzniecībā 0,80 EUR

Sveiciens no Liepājas!

Foto - no personīgā arhīva

Sveiciens no pilsētas, kurā piedzimst vējš. "Centāmiens un iznāca šāds selfijs," e-pastā ziņu atsūtīja Liepājas bērnu un jaunatnes centra struktūrvienības "Vaduguns" vadītāja Māriete Tarziera ar pulciņu skolotājām Daci Virsnieci, Maritu Mikni un Rovenu Palkavnieci. Izrādās, Ziemeļlatgales un Liepājas *vadugunieši* ir visnotaļ aktīvi un atraktīvi ļaudis. Šķiet gan, ka liepājnieku - *vaduguniešu* asinis kūšā spraiģāks gan bērnības, gan jaunības, gan dzīves pieredzes gars. Kā nu ne, ja jauniešu centrā Kungu ielā dejo dažāda vecuma bērni, turklāt Liepājas Tautas mākslas un kultūras centra deļotāju saimē ir arī vidējās paaudzes deļotāju "Vaduguns". Vadītāja M. Tarziera pastāstīja, ka struktūrvienības darbs, tāpat kā visā valstī, norit attālināti: "Liepājā iet labi, kaut gan pandēmija ierobežo radošu ideju realizēšanu klātienē, kā arī pilnvērtīgu gatavošanos Dziesmu un deļu svētkiem. Mēs turamies, strādājam attālināti, skolotāji apgūst jaunas darba metodes – veido video, sazinās ar jauniešiem. Attālināti organizējam daiļlasišanas un solistu konkursus, 19. martā būs anekdošu virpulis tiešsaistē. Struktūrvienības atrodas dažādās pilsētas vietās, bet mūsu priekšrocība ir tā, ka esam centrā, tāpēc apmeklētāju un gribētāju ir daudz vairāk. Vairāk esam virzīti uz tradīciju, uz kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanu. Mums šogad ir pat desmit dažāda vecuma tautas deļu kolektīvi. Jau izsenis - kopš 1953. gada, kad šeit darbojas bērni, esam deļojuši daudz, turklāt kvalitatīvi. Tāpat folkloras kopu "Kocis" Solveigas Kūlaines vadībā pazīst visā Latvijā. Plānojam, ka līdz 7. aprīlim strādāsim attālināti, un ticam, ka vasarā neizpaliks bērnu nometnes. Jāpiebilst, ka 1978. gadā tautas deļu kolektīvs "Vaduguns" ieguva Tautas deļu ansambļa nosaukumu, ko viņi vēlas nosargāt. Šobrīd jau šādus nosaukumus vairs nepiešķir. Deļojam un deļosim vēl sparīgāk, kad varēsīm darboties brīvā dabā. Kāpēc mēs saucamies "Vaduguns"? Tas ir tas, kas bērnus ved uz priekšu, uz izaugsmi. Jāstrādā un jādomā labas domas! Balvos nekad neesmu bijusi – Latgali noteikti apceļošu, protams, kad būs tāda iespēja. Ziemeļlatgales "Vadugunij" novēlu veiksmi, stipru veselību, pozitīvu noskaņojumu un možu garu - lai nosaukums "Vaduguns" ved uz priekšu un palīdz jums un mums!"

Edgars Gabranovs

5. marts laikraksta "Vaduguns" izdotajā kalendārā iekrāsots zaļā krāsā. Kāpēc? Šodien "Vaduguns" svin 71. dzimšanas dienu. Tiesa, kopā ar jums to svinam domās un pārdomās, jo riebīgie Covid-19 taustekļi kā astonekājais izpleties arī mūšpusē, tāpēc turpinām ievērot un aicinām arī jūs ievērot piesardzības pasākumus. Mēdz teikt, ka grūtos laikos jeb ekstrēmās situācijās atklājas cilvēka patiesais raksturs. Ne velti Romas valsts darbinieks, orators un rakstnieks Cicerons savulaik teicis: "Vai draugs ir drošs, var pārliecināties, kad mūsu stāvoklis nav drošs." Jāsecina, ka "Vaduguns" lasītāji vienmēr bijuši labākie un uzticamākie avīzes sabiedrotie, līdzgaitnieki un atbalstītāji. Paldies!

"Vaduguns" kolektīvs arī turpmāk ies kopsoli ar jums. Par to liecina fakts, ka redakcijas durvis mūsu klientiem nav un nebūs slēgtas arī pandēmijas laikā. Tomēr aicinām būt piesardzīgiem un izmantot elektroniskos pakalpojumus (e-pasts: vaduguns@apollo.lv).

PALDIES! PALDIES! PALDIES!

Covid-19

(3. marts)

Baltinavas novads – 1-5
Balvu novads – 242
Rugāju novads – 13
Viļakas novads – 55

Iesaka iziet pūļa testēšanu

"Draugi, nav labi, tas ir maigi teikts. Šobrīd slimnīcā ir 100% noslogotas Covid-19 gultas, viens pacients gaida rindā. Pārējiem saslimušajiem, ja šodien kāds būs, būs jāmēro ceļš uz Valmieru, Rēzekni vai Rīgu," trešdien masu medijiem pavēstīja SIA "Balvu un Gulbenes slimnīcu apvienība" valdes locekle Alīda Vāne.

Vakar Balvu sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas priekšsēdētājs A. Pušpurs sasauca attālinātu Balvu sadarbības teritorijas civilās aizsardzības komisijas sēdi, kurā sprieda par situāciju ar Covid-19 Balvu, Rugāju, Viļakas, Baltinavas novados. A. Vāne informēja, ka Balvos divas vietas ir atbrīvojušās: "Kāpēc? Cilvēki nomira." Viņa ieteica novadu vadītājiem organizēt pūļa testēšanu, jo atrodamiem visaugstākajā riska zonā. Par situāciju Ziemeļlatgalē - 9. marta laikrakstā.

Īsziņas

Priekšlaicīgās pensionēšanās plusi un mīnusi

Kad pienācis laiks izvēlēties

Maruta Sprudzāne

Valsts nodrošinātās vecuma pensijas laiks ik gadu attālinās par trim mēnešiem. Šogad tiesības pensionēties ir cilvēkiem, sasniedzot 64 gadus. Taču ir iespēja saņemt pensiju arī ātrāk. Vai vērts šo iespēju izmantot un kādos gadījumos, - par pensionēšanās tēmu laikraksts izvaicāja INESI ZELČU, VSAA Valmieras reģionālās nodaļas Pensiju daļas Gulbenes grupas vadošo inspektori.

Atgādināsim lasītājiem nosacījumus, pie kādiem ir iespēja pensionēties šogad?

Šogad īstais pensionēšanās vecums sievietēm un vīriešiem ir 64 pilni gadi ar darba stāžu ne mazāku par 15 gadiem. Taču ir vairākas sabiedrības grupas, kas var pensionēties pēc atvieglotiem noteikumiem, piemēram, vecāki vai aizbildņi, kuri aprūpējuši vismaz 5 bērnus vai arī bērnu invalīdu astoņu gadu garumā, invalīdes uz mūžu, lilipti, punduri un neredzīgie, cilvēki, kuri strādājuši smagos un kaitīgos darba apstākļos, 'černobilieši', politiski represētās personas. Visas šīs personas drīkst pensionēties pirms noteiktā vecuma cenza, un likumdošanā ir noteiktas stingras prasības, lai to varētu veikt. Teikšu arī to, ka visiem šiem cilvēkiem ir tiesības izvēlēties pensionēšanās laiku, pieprasot pensiju arī vēlāk.

Pēc vērotā sabiedrībā gribu teikt, ka cilvēki ap 60 jau sāk interesēties par pensionēšanos un tās nosacījumiem. Kas viņiem noteikti jāzina?

-Cilvēki patiešām sāk interesēties. Viens no galvenajiem jautājumiem, par ko runājam, ir informācijas pārbaude, vai VSSA ir dati par darba stāžu līdz 1996.gadam. Ja nav, tad klientam pašam šī informācija ir jāsarūpē un mums jāiesniedz. Darba stāžu var pierādīt, iesniedzot darba grāmatiņu, kolhoznieka darba grāmatiņu, kara klausības aplieciņu, diplomu, arī arhīva izziņas un tamlīdzīgi. Šo darbiņu var darīt jau savlaikus, arī 40 vai 50 gados. Patiesībā informāciju par savu darba stāžu un veiktajām valsts sociālās apdrošināšanas iemaksām katrs var sameklēt un apskatīt arī portālā latvija.lv un pat aprēķināt savas vecuma pensijas prognozi.

Esmu dzirdējusi, ka cilvēki šo prognozi uzņem skeptiski. Tā ir ticama?

-Pareiza tā būs tikai tekošajam gadam, lai gan jāskatās arī laiks, kad tieši būs piešķirta vecuma pensija, jo var tikt papildinātas sociālās iemaksas, bet rēķināt uz priekšu gan nav vērts, tad šī informācija nebūs korekta.

Ir vēl kāda it kā vilinoša iespēja - pensionēties priekšlaicīgi. Kādos gadījumos cilvēki to izvēlas?

Šogad priekšlaicīgi var pensionēties 62 gadu vecumā, ja ir vismaz 30 gadu darba stāžs. Šīs pensionēšanās interesentus varētu sadalīt trijās grupās. Pirmā - cilvēki, kuri ilgstoši nestrādā, ir bez darba, viņiem nav citu iztikas līdzekļu, tādēļ viņi visbiežāk šo iespēju arī izmanto. Otra grupa - cilvēki, kuri pagaidām vēl strādā, taču šaubās, vai darbs vēl būs, baidās to pazaudēt, tādēļ nopietni sāk interesēties par iespējām pieprasīt priekšlaicīgo pensiju. Trešā - strādājošie cilvēki, kuriem gan nevajadzētu izvēlēties priekšlaicīgo pensionēšanos tās neizdevīguma pēc. Kamēr viņi strādā, pensiju tik un tā nemaksās. Turklāt pensijas apmēru ietekmē vecums. Tātad - jo ilgāk viņš strādās un maksās sociālās iemaksas, jo lielāka pēc tam sanāks vecuma pensijas summa.

Pateiksim skaidri, kādi ir priekšlaicīgās pensijas mīnusi?

-Pieprasot šo pensiju, to piešķir uz mūžu, un cilvēkam vairs nav iespēju no tās atteikties. Ja šī pensija ir piešķirta, tad var saņemt tikai pusi no summas līdz īstajam pensionēšanās vecumam. Ja cilvēks vēlāk atrod darbu un izdomā iet strādāt, tad šo pensiju neizmaksās. Ja tiek piešķirta priekšlaicīgā pensija, tad cilvēkam vairs nebūs tiesību pieprasīt invaliditātes pensiju vai bezdarbnieka pabalstu. Tādēļ cilvēkiem, kuri pagaidām vēl strādā un domā par atbrīvošanos no darba, es ieteiktu konsultēties. Mēs parasti

Foto - no personīgā arhīva

Kopš 2014.gada pensionēšanās vecumu Latvijā ik gadu palielina par 3 mēnešiem, līdz 2025.gadā būs sasniegts 65 gadu vecums.

Vadošā inspektore. Lai arī šobrīd pagrūti tikties ar klientiem klātienē, VSAA darbinieki cenšas klientiem sniegt saprotamu un izsmeļošu informāciju, palīdzot viņiem pieņemt pareizāko lēmumu konkrētā dzīves situācijā. Ieinteresēta palīdzēt vienmēr ir arī Inese Zelča.

šiem cilvēkiem sagatavojam divas prognozes - priekšlaicīgās vecuma pensijas aprēķinu un bezdarbnieka pabalsta prognozi. Viņš var salīdzināt un izvēlēties, kas izdevīgāk.

Varbūt sākumā pāris mēnešus izdevīgāks ir bezdarbnieka pabalsts, bet pēc tam lielāka summa sanāk priekšlaicīgajai pensijai.

Bet cilvēki tomēr izvēlas un pieprasa priekšlaicīgo pensionēšanos, jo acīmredzot izvēli ietekmē vēl citi faktori. Ap 60 gadiem daudziem krasi pasliktinās veselība.

-Ja nav citu iztikas līdzekļu, tad izvēlas šo pensionēšanās iespēju. Ja ir nopietnas saslimšanas vai veselības problēmas, pēc konsultēšanās ar savu ģimenes ārstu būtu jāizvērtē - varbūt izdevīgāk būtu pieprasīt invaliditātes pensiju, ja VDEĀK būs piešķīrusi invaliditāti. Bet uzsveru vēlreiz - no pieprasītās priekšlaicīgās vecuma pensijas atteikties vairs nekad nevarēs. Mēs izstāstām informāciju, bet galīgo lēmumu pieņem katrs pats. Tagad Covid-19 laikā gan ir grūtāk, jo klientu konsultēšana klātienē pagaidām ir pārtraukta, tādēļ konsultācijas

sniedzam telefoniski. Ar katru no topošajiem pensionāriem izrunājam viņa situāciju. Iesniegumus klienti var iesniegt elektroniski, pa pastu vai ievietojot tos speciālā pastkastītē pie klientu apkalpošanas centra. Par darba stāžu apliecinājošo dokumentu iesniegšanu un to vēlāku atgriešanu klientam parasti vienojamies individuāli.

Kas notiek situācijā, ja saņem priekšlaicīgo pensiju, bet pēc tam uzsāk darba gaitas?

-Agrāk vai vēlāk šī informācija uzpeldēs, un cilvēkam veidosies pensijas pārmaxsa, ja par dāba uzsākšanu nebūs mūs savlaikus informējis. Arī gadījumā, ja aizbrauc uz ārzemēm un sāk tur oficiāli strādāt, šī informācija pēc laika nonāks mūsu rīcībā. Šādos gadījumos aprēķināsim pārmaxsu, nosūtīsim lēmumu par šo faktu un būs noteikts termiņš, kurā nauda jāatmaksā pilnā apmērā vai arī jāvienojas par atmaksas grafiku. Praksē ir bijuši vairāki šādi gadījumi.

Pašas beigās gribētu uzsvērt, ka izvēle pieprasīt priekšlaicīgo pensiju ir jāizdara nesteidzoties, pārdomājot visus apstākļus 'par' un 'pret' un nebaidoties uzdot mums jautājumus. Mēs vienmēr esam gatavi uz klausīt un izskaidrot.

Vai politiķi ieklausās pensionāru priekšlikumos?

AIJA BARČA, Latvijas Pensionāru Federācijas priekšsēdētāja:

-Kādreiz Latvijā, priekšlaicīgi pensionējoties, cilvēkiem izmaksāja 70% (tagad 50%) no aprēķinātās vecuma pensijas summas. Tas ir viens no priekšlikumiem, ko virzīsim, visticamāk, maijā uz nākamo trīs gadu budžetu. Vai mūsu priekšlikumu atbalstīs politiķi, grūti pateikt. Šobrīd pieprasīt piecus gadus ātrāku vecuma pensiju drīkst vairākas iedzīvotāju grupas, tostarp vecāki, kuri izaudzinājuši 5 bērnus vai arī bērnu invalīdu līdz pilngadībai astoņus gadus. Tas, protams, ir jāpierāda. Pirms pandēmijas mēs diskutējām par to, ka varētu runāt arī par izaudzinātiem 3 vai 4 bērniem, izsakot priekšlikumu, ka ātrāka pensionēšanās tad būtu iespējama attiecīgi par 3 vai 4 gadiem. Bet tad neapmierināti paliek tie, kuri izaudzinājuši 1 vai 2 bērnus. Tāpēc šī diskusija turpināsies, tikai gaidām brīdi, kad klātienē varēs tikties Pensionāru Federācijas valde. Protams, iesniegsim savus priekšlikumus, bet grūti pateikt, vai tiem būs kāda jēga. Mēs sadarbojamies ar Labklājības ministriju, un viņi ir tie, kuri aprēķina, cik naudas būtu nepieciešams, lai mūsu priekšlikumus ieviestu dzīvē.

Jāsaka, ka Latvijā sāk aktualizēties diskusija par pensijas vecuma palielināšanu pat līdz 70 gadiem. Pret to ļoti stingri nostāsies Pensionāru Federācija. Jau tagad cilvēkiem 55 plus un 60 plus ir ļoti grūti iekļauties darba tirgū, kā arī pasliktinās veselība. Kur tad nu vēl! Ticu, ka kopīgiem spēkiem mums tagad izdosies panākt, lai pensionāri un invalīdi saņemtu arī pabalstus, līdzīgi kā pieņēma lēmumu par ģimenēm ar bērniem.

un ceļot mīlētājiem

Ar deju kopu "Nebēda". Kopā pabūts Anglijā, Īrijā, Grieķijā, Dienvidkorejā. Bieži Agris apskatīt pasauli dodas ar nelielu domubiedru grupu no "Nebēdas" vai kopā ar draugu. Pabūts Alpu kalnos, Tatros, Korsikā, Pirenejos, Tjanšanā, ar mašīnu izbraukāta Francija, Vācija, Somija, Norvēģija līdz pat Eiropas tālākajam ziemeļu punktam – Nordkapam. Foto - "Nebēda" Grieķijas pilsētā Neos Marmaras kopā ar folkloras kopu "Rekavas Dzintars" pēc festivāla konkursā iegūtās 1.vietas

Korsikas kalnos savā vārdadienā. Agris ir pabijis gan Pireneju, gan Tātru kalnos, arī Cionas kanjonā ASV un citviet, jo kalni viņu iedvesmo.

Kultūras cilvēkiem tukšs un grūts laiks

Lai arī notiek darbs attālināti, šis ārkārtas stāvokļa laiks kultūras darbiniekiem, arī Agrim, ir smags. Viņš Balvu Profesionālajā un vispārīgajās vidusskolās ir deju skolotājs, vada deju kolektīvu "Kastanis". "Sūtu viņiem materiālus, piemēram, par dažādiem koncertiem, sadzīves ieražām, latviešu godu tradīcijām, arī par Dziesmu un deju svētku vēsturi, tautas tērpu, arī dejas vēsturi. Saprotu, ka skolēni ir ļoti noslogoti, bet noteikti izlasīs tie, kuriem tas interesē. Šī informācija var būt noderīga

Kļūst par Atzinības krusta kavalieri. 2015.gada 4.maijā Balvu deju apriņķa virsvadītājam, Balvu deju kolektīvu "Nebēda" un "Rika", Alūksnes tautas nama deju kopu "Jukums" un "Olysta" vadītājam Agrim Veismanim par tradicionālās kultūras vērtību saglabāšanu Latvijas austrumu pierobežā, latviešu tautas dejas saglabāšanu un attīstību, kas veicina Dziesmu un deju svētku tradīcijas ilgtspēju Latvijas un starptautiskā līmenī, piešķirts valsts apbalvojums - Atzinības krusts.

kādos konkursos, zinātniskajos darbos, referātos," uzskata skolotājs. Arī pārējiem dejotājiem Agris aizsūta informāciju, kas viņiem var būt noderīga. Kādu brīdi aizvadītā gada oktobrī, kamēr vēl drikstēja, ar visiem deju kolektīviem strādājis individuāli. Nu arī tas nav iespējams. "Deju kolektīvus vadu 40 gadus, sāku to darīt jau studiju laikā - trešajā kursā, bet šāda situācija manā dzīvē ir pirmoreiz," piebilst Agris.

- Ar deju kolektīvu "Jukums" gūti labi panākumi Vispārējo latviešu Dziesmu un Deju svētku (XXII, XXIII, XXIV, XXV un XXVI) tautas tērpu skatēs, veidoti atsevišķi horeogrāfiski uzvedumi, kuru pamatā ir īpaša novada folkloras materiālu izziņošana – "Malēnieši smalki ļaudis" (2012), "Tāds mūžiņš līniņam" (2008), "Mūsu ziema" (2005), "Vakarēšana sābru sētā" (2002), "Pie Dieviņa dvēselīte" (2000) un citi.
- 2008.gadā un 2013.gadā deju kopa "Jukums" ieguva pirmās vietas Vispārējo latviešu Dziesmu un Deju svētku deju kolektīvu konkursos.
- Ar 2005.gadu - Balvu rajona (apriņķa) deju kolektīvu virsvadītājs.
- "Rika" un "Nebēda", gatavojoties XXIV, XXV un XXVI Vispārējiem latviešu Dziesmu un Deju svētkiem, ieguva 1.pakāpes vērtējumu.
- Starptautiskā tautu deju festivāla "Eima, eima" Balvos mākslinieciskais vadītājs 2009., 2012., 2014., 2016. un 2019.gadā.
- 2007.gadā kļuva par Latvijas Kultūras ministrijas 2006.gada Tautas mākslas prēmijas laureātu.
- 2014.gadā par ilggadēju radošu darbu un ieguldījumu Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanā un popularizēšanā Latvijas Nacionālā kultūras centra Atzinības raksts.
- Ar "Jukumu" 2013.gadā Starptautiskā Mistjukova vārdā nosauktā Viskrievijas tautas mākslas konkursā Ļipetskā – 2.vieta.
- 2014.gadā Lielajā Starptautiskās mūzikas un tautas deju festivālā – konkursā "BELGRADE AWARD 2014" Serbijā – 2.vieta.
- Ar "Nebēdu" 2015.gadā XV Starptautiskajā deju festivālā "NEOS MARMARAS CUP 2015" – 1.vieta.
- 2017.gada Andongas starptautiskajā masku deju festivālā – konkursā Dienvidkorejā – Grand Prix.
- 2011. un 2021.gadā piešķirts Kultūras ministrijas Goda raksts.

Brīvbrīdi sagatavoja Z.Logina

CILVĒK ZIŅAS

Pavasaris sākas ar kļavu

Marts daudziem ir īpašs, jo tas ir pavasara pirmais mēnesis. Dārzā uzdzied krokusi, izlien sniegpulksteņnītes, logā iespīd spoži saules stari, uz palodzes gozējas tomātu stādu zaļās lapiņas. Īpašas izjūtas ir arī Velgai Vicupai Rugājos, kura pavasarī cenšas **noķert** isto brīdi, lai apciemotu savu kļavu.

Velga stāsta, ka viņai pavasaris sākas tad, kad var baudīt kļavu sulu. Taču ik gadu ir liela māksla noķert isto brīdi, kad šis sulu laiks pienācis. Ne vienmēr tas notiek martā, kā ir šogad. Ir gadi, kad sulas var tecināt februārī, pat janvārī, kā tas bija aizvadītajā gadā, kad nebija īstas ziemas, arī sala un sniega nē. Kļava sāk tecēt, kad iestājas atkusnis. Ja pēc tam atkal uznāk sals, sula, protams, sasalst, bet, kad laiks iestājas *plusos*, tek atkal. Šogad Velga uz kļavas pusi sāka skatīties februāra beigās, kad laiks palika ievērojami siltāks. Palīgā viņa aicināja dēlu Jāni, kurš uz laukiem atbrauca nedēļas nogalē un *sariktēja* kļavu sulas tecināšanai. "Jāķer īstais brīdis, jo kļavas pārāk ilgi nemaz netek!" ir Velgas pieredze.

Kad laiks kļūst ievērojami siltāks, zeme atlaižas, kļava sulu stafeti atdod bērzam. Ja vien cilvēks nepaslinko, iziet kļavu sulas kūri, pēc tam vēl padzera bērzu sulu, kas arī ir ļoti laba un nav tik salda, tad vitamīnu spēcīgā deva pašam ir sarūpēta. Velgai, protams, ir īpaši paveicies, jo ir sava lauku māja, pie kuras aug gan kļavas, gan bērzi un vēl citi koki. Tas ir dabas skaistums un arī praktisks labums cilvēkam.

Pavasaris sācies! Lai ko arī ik gadu teiktu kalendārs, Velgai pavasaris sākas tad, kad tek sula no kļavas. "Ja daba ir pamodusies, ar kļavas sulām saņemtu pirmos kārtīgos vitamīnus, dzīvības sulu visam gadam. Man nevajag mākslīgos vitamīnus," priecājas rugājiete.

NEDEĻAS CITĀTS

"Vecmāmiņa - tā ir mazliet mamma, mazliet skolotāja, mazliet labais draugs un mazliet arī noziegumu līdzdalībniece."

(No ziņu portāla)

Redakcija atvainojas visiem, kurus "Cilvēkziņas" aizvainojušas vai aizvainos

